

Testimonia s. patrum, quibus explicatur iamdiu multumque agitata ab haeresiophilis : quaestio, an, mali et indigni sumant verum corpus, & sanguinem Christi in Eucharistia?

<https://hdl.handle.net/1874/423839>

gll

**TESTIMONIA S.
PATRVM, QVIBVS EX-
PLICATVR IAMDIV MVLTVM
QVE AGITATA AB HAE-
RESIOPHILIS**

QVAESTIO:
an,
MALI ET INDIGNI SV-
mant verum corpus, & sanguinem
Christi in Eucharistia?

Collecta fidelissimè per
MARTINVM ROLAN-
dum Frisingensem.

**TVBINGAE APVD VIDVAM
VLRICI MORHARDI,
ANNO M. D. LXI.**

S. PATRVM NOMINA, E
QVORVM MONVMENTIS, COM-
munio malorum exponitur.

Andronicus Abbas.	Gratianus.
Augustinus.	Gregorius.
Bernhardus.	Hieronymus.
Basilius.	Hilarius.
Cassianus.	Isidorus.
Cyprianus.	Lanfrancus.
Cyrillus.	Lombardus.
Chrysofomus.	Origines.
Damascenus.	Paulus Apost.
Euthymius.	Serenus Abbas.

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF
CAMBRIDGE

MARTINI RO-

LANDI FRISINGEN-

SIS AD MICHAELEM RO-

landum fratrem

PRAEFATIO.

NEMO, QVEM FVGIAT, EST, germane frater, quod de impiorum, malorumque communi-
one quaestio à Schismaticis iam annis exercita
multis, plurima scandala & disidia peperit. Alij enim
docuere, nec bonos, neq; malos uerum corpus & san-
guinem Christi communicare in Eucharistia. Aliqui uerò, bonos qui-
dem communicare corpus & sanguinem Christi, sed malos nihil, nisi
panem & uinum, non corpus simul & sanguinem.

Nos autem antiquissimam & Apostolicam fidem con-
firmantes, asserimus cum Apostolis & omnibus S. Patribus, tum bonos tum malos
accipere uerum corpus & sanguinem Christi in Eucharistia: bonos qui-
dem ad salutem, malos uerò ad iudicium. Et quoniam haec ueram
nullus et certissimam causae huius sententiam testimonijs euidentissimis
recte confirmatam, ediderit, sed pleriq; Philosophica potius ratione
tractare negotium coeperint: usu uenit, ut cōplures doctiss. eius rei am-
biguam conceperint mentem, rudiores uerò labe pollutos attraxerint
animos.

Huic nos malo (per Dei gratiam) mederi auentes, perscrutari sum-
ma coepimus diligentia omnia, quae nobis sunt, S. Patrum commenta-
ria, & inde optima quaeq; collegimus eorum uerba: & ad deturbandam
ex Ecclesia Dei omnem de Malorum communiōe opinionem
malè imbibitam, exhibuimus.

Quo enim modo tamuarij errores, qui hodie sunt coorti, depre-
hendantur & tollantur, nisi eos reducamus ad antiquissimam & Ec-
clesiam Apostolicam, quae ipsos examinet atq; iudicet? Audi, quae so,
quid D. Irenaeus Apostolorum aetate nobis reliquerit documenti, cum

P R A E F A T I O.

ait: Ecclesia est uita introitus, omnes autem reliqui fures sunt & latrones: propter quod oportet deuitare quidem illos, quae autem sunt Ecclesiae, cum magna diligentia diligere & apprehendere ueritatis traditione. Quid enim & si cui de aliqua modica quaestione disceptatio esset, nonne oporteret in antiquissimas recurrere Ecclesias, in quibus Apostoli conuersati sunt, & ab eis de praesenti quaestione sumere quod certum est & reliquidum? Quid aut si neg. Apostoli quidem scripturas reliquissent nobis, nonne oportebat ordinem sequi traditionis, quam tradiderunt ijs, quibus committebant Ecclesias, cui ordinationi assentiunt multae gentes Barbarorum, eorum qui in Christum credunt.

Nos uero certum huius quaestionis Eucharisticae sensum non ab Apostolis modo accepimus: uerum etiam per traditionis ordinem & successione ab omnibus S. Patribus perdidicimus, quae sit recta fides adhibenda in communionem cum bonorum tum malorum. Haec cum ita sint, non est quod nugis, quibus ludunt, Philosophicis, & falsorum fratrum aduleschijs acquiescamus: sed testimonijs Sanctorum communiti pace & fide uera ac Christiana uiuamus. Quod si fecerimus, Deus omnis pacis nos ab omni heresi ac Schismate illaesos et saluos conseruabit per Eucharisticae Dominum & donum. I E S U M Christum, cui honor in secula seculorum, Amen.

Vale, Tubingae, 16. Februarij.

Anno, 1 5 6 1.

T E S T I S

TESTIMONIA S.
PATRVM, QVIBVS EX-
PLICATVR IAM DIV MVLTVM-
qué agitata ab Hæresiophilis

QVÆSTIO:

an,

*Mali & indigni sumant uerum corpus, & sanguinem
Christi in Eucharistia.*

COLLECTA PER MARTI-
num Rolandum Frisingensem.

PAVLVS APOSTOLVS

1. Corinth. 11.

Quicumq; manducauerit Panem, vel bi-
berit calicem Domini indignè, reus e-
rit corporis & sanguinis Domini. Et,
Qui manducat & bibit indignè, iudi-
cium sibi manducat & bibit, non diju-
dicans corpus Domini. Ideo inter vos
multi infirmi & imbecilles, & dormi-
unt multi.

S. AVGVSTINVS.

De Baptif. contra Donatist. Lib. 5. Cap. 8. Tom. 7.

*Icut Iudas cui buccellam tradidit Domi-
nus, non malum acci-
piendo, sed malè acci-
piendo locum in se Diabolo præbuit: Sic
indignè quisquis sumens dominicum Sa-
cramentum*

A 3

Sacramentum in malis non polluitur.

Quale corpus accipiant mali.

Sancta & Sacramenta apud Hæreticos.

In dæ communionio.

Corpus & sanguis Christi in alienis, malis, aut foris existens, quale.

In dæ communionio.

cramentum non efficit, vt quia ipse malus est, malum sit: aut quia non ad salutem accipit, nihil acceperit. Corpus enim Domini & sanguis Domini nihilominus erat etiam illis, quibus dicebat Apostolus: Qui manducat indignè, iudicium sibi manducat & bibit. Non ergo quærant in catholica hæretici, quod habent, sed quod non habent, id est, finem præcepti charitatè, sine quo multa sancta haberi possunt, sed prodesse non possunt. Finis autem præcepti, est charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. Lauacri uerò Sacramentum, non vt habeant, si iam eodem ipso, quamuis in hæresi, tincti sint, sed vt salubriter habeant, ad catholicam vnitatem veritatemq; festinent.

Idem. Tom. eodem lib. 9. contra Donatist. Fulgentium.

Quibusdam est odor mortis in mortem, quibusdam verò odor vitæ in vitam. Sicut enim qui manducat & bibit sanguinem Domini, indignè iudicium sibi manducat & bibit: Sic & qui accipit Baptisma indignè, iudicium accipit non salutem. Nam & Iudas proditor bonum corpus, et Simon Magus bonum Baptisma Christi percepit: Sed quia bono benè non sunt vsi, malè malè vtendo deleti sunt. Bonum est Baptisma, bonum est Christi sanguis & corpus, bona est & lex: sed si quis ea legitimè vtatur. Neq; enim & quia foris est, diuina non est: aut quia ab alienis habetur, aliena putabitur: aut quia à malis iniuste tractatur, à nobis iuste damnabitur.

Idem. Tom. 8. Enarrat. in Psal. 10.

Quid vobis fecit Christus, qui traditorem suum, tanta patientia pertulit, vt ei primam Eucharistiam confectam manibus suis & ore suo commendatam, sicut

cut cæteris Apostolis traderet? Quid vobis fecit Christus, qui eundem traditorem suum, quem Diabolum nominavit, qui ante traditionem Domini sui nec loculis Dominicis fidem potuit exhibere, cum cæteris discipulis ad prædicandum regnum cælorum misit; ut demōstraret dona Dei peruenire ad eos, qui cum fide accipiunt, etiam si talis sit, per quē accipiunt, qualis Iudas fuit.

Iude prædicatio.

Idem. Tom. 7. lib. 1. cont. Cresconium Grammat. cap. 25.

Quid de ipso corpore & sanguine Domini vnico sacrificio pro salute nostra, quamuis ipse Dominus dicat: Nisi quis manducauerit carnem meam, & biberit sanguinem meum, non habebit in se vitam? Nonne idem Apostolus docet, etiam hoc perniciosum malè vtentibus fieri, ait enim: Quicumq; manducauerit panem, & biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis & sanguinis Domini. Ecce quemadmodum obsunt diuina & sancta malè vtentibus.

Sancta & diuina obsunt malè vtentibus.

Et. Contra Epist. Parmeniani, lib. 2. cap. 6. Tom. eod.

Vnum atq; idem Sacrificium propter nomen Domini, quod inuocatur, & semper sanctum est, tale cuiq; fit, quali corde ad accipiendum accesserit. Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit. Non ait alijs, sed sibi. Qui ergo manducat & bibit dignè, gratiam sibi manducat & bibit.

Euch. eadem & semper sancta.

Manducans indignè, sibi, non alijs nocet.

Idem. Tract. 6. cap. 1. in Ioan. Tom. 9.

Et sancta possunt obesse. In bonis enim Sancta ad salutem insunt; in malis ad iudicium. Certè enim fratres nouimus quid accipiamus, & utiq; sanctum est quod accipimus, & nemo dicit, non est sanctum. Et quid ait Apostolus? Qui autem manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit. Non ait quia illa res mala est; sed quia ille malus malè accipiendo, ad iudicium

Quomodo Sancta obsint.

Iudæ quid datū sit. iudicium accipit bonum, quod accipit. Num enim mala erat buccella, quæ tradita est Iudæ à Domino? Absit. Medicus non daret venenum; salutem Medicus dedit, sed indignè accipiēdo ad pernīciem accepit, quia non pacatus accepit.

Iudæ commūio.

Idem. Tom. 2. lib. Epistolarum, Epist. 163.

Traditorem suum, qui iam pretium eius acceperat, usq; ad vltimum pacis osculum inter innocentes secum esse perpeffus est. Quibus non tacuit esse inter illos tanti sceleris hominem & tamen primum Sacramentum corporis & sanguinis sui, nondum illo excluso, cōmuniter omnibus dedit.

*Expositio Cap. 6.
Ioan.*

Atq; Tom. 10. Sermo. 11. de uerbis Dom. in Math.

Iudicium manducantes & bibentes, quid manducant & bibant.

Iudæ commūio.

Illud quod ait: qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet & ego in eo: quomodo intellecturi sumus? Nunquid etiam illos hīc poterimus accipere, de quibus dicit Apostolus, quod iudicium sibi manducant & bibant, cum ipsam carnem manducant & ipsum sanguinem bibant? Nunquid & Iudas magistri venditor & traditor impius, quamuis primū ipsam manibus eius confectum Sacramentum carnis & sanguinis eius cum cæteris discipulis, sicut apertius Lucas Evangelista declarat, manducaret & biberet, mansit in Christo, aut Christus in eo? Multi deniq; qui vel corde ficto carnem illam manducant & sanguinem bibunt, vel cum manducauerint et biberint, apostatæ fiunt, nunquid manent in Christo, aut Christus in eis? Sed profectò est quidam modus manducandi illam carnem et bibendi illum sanguinem, quomodo qui manducauerit & biberit in Christo, manet & Christus in eo. Non ergò quocunq; modo quisquam manducauerit carnem Christi, manet in Christo, & in

Corde ficto manducantes, quid manducant.

De mansione in Christo per Eucharistiam.

& in illo Christus: sed certo quodam modo, quem modum utriq; ipse videbat, quando ista dicebat.

Et. Tom. 7. lib. 2. contra literas Petiliani, cap. 47.

Non dicunt ista, nisi qui de mensa Domini vitam sumunt, sicut Petrus, non iudicium sicut Iudas: & tamen ipsa (mensa Domini) utriq; vna fuit, sed non utriq; valuit ad vnum, quia ipsi non erant vnum. Et:

Sacramentum idem

Non dicunt ista, nisi qui calicem Domini in vitam æternam mutata mente suscipiunt, non qui iudicium sibi manducant & bibunt, sicut Apostolus ait, & tamen utrisq; non vni calix ille vnus est, inebrians ad capefenda cœlestia Martyres, non ad funestanda præcipitia Circumcelliones. Memêto ergo Sacramentis Dei nihil obesse mores malorum hominum, quò illa uel omnino non sint, vel minus sancta sint: sed ipsis malis hominibus, vt hæc habeant ad testimonium damnationis, non ad adiutorium sanitatis.

& unum cum bonis tum malis.

Malorum mores non obsunt Sacramentis.

Idem. Tom. 9. tracta. 7. In Epist. Ioan.

Et habere Baptismum, & malus esse potest: habere prophetiam, & malus esse potest. Inuenimus Saulem Regem habuisse prophetiam. Persequebatur sanctum David, & impletus est Spiritu Prophetiæ, & propheta: re cœpit. Accipere Sacramentum corporis & sanguinis Domini, & malus esse potest: nam de talibus dictum est: Qui manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit Habere nomen Christi, & malus esse potest, id est, Christianus uocari, & malus esse potest: de quibus dictum est: polluerunt nomen Dei sui Ergo habere Sacramenta ista omnia, & malus esse potest: habere autem charitatem, & malus esse non potest.

Idem August. Tom. 3. lib. de fide ad Petrum, cap. 43.

Firmissime tene, & nullatenus dubites, aream Dei esse Ecclesiam catholicam, & intra eam usq; ad finem esse

Sacramenta cõmunia bonis & malis.

B seculi

seculi frumento mixtas paleas contineri, hoc est, bonis malos Sacramentorum communione misceri.

Idem. August. Tom. 9. tract. 5. in cap. 1. Ioan.

Qui fuerit superbus minister, cum Zabulo computatur: sed non contaminatur donum Christi, quod per illum fluit purum: quod per illum transit liquidum, venit ad fertilem terram. Puta quia ipse lapideus est, quia ex aqua fructum ferre non potest. Per lapideum canalem transit aqua ad areolas: in canali lapideo nihil generans, sed tamen hortis plurimum fructum affert. Spiritualis enim virtus Sacramenti ita est vt lux: ab illuminandis pura excipitur, & si per immundos transeat, non inquinatur.

Et. Tom. 7. de Baptis. contra Donat. lib. 7.

Salus propria est bonis, Sacramenta verò communia & bonis & malis.

Et libro contra Donatist. collat.

Cap. 6. tom. 7.

Sacramenta simul boni & mali communicant.

Sacramenta simul boni & mali communicant.

Non habent mali cum bonis consonantiam vitæ & voluntatis. Quæ enim consonantia Christi ad Belial? Non habent boni cum malis partem, nec in poena criminis, nec in præmio pietatis. Quæ enim pars fidei cum infidei? Et cum intra eadem retia donec ad litus perueniant, pariter diuina Sacramenta percipiant, isti sociantur, illi dissociantur: isti consonant, illi dissonant: isti habent partem cum misericordia, illi cum iudicio: quoniam misericordiam & iudicium cantat Ecclesia Domino, & qui manducat indignè, iudicium sibi manducat non alteri. De ipso quippe pane, & de ipsa Domini manu, & Iudas partem, & Petrus accepit: & tamen quæ societas, quæ consonantia, quæ pars Petro cum Iuda? quoniam nec causa causæ præiudicat, nec persona personæ.

Iudæ & Petri communicatio.

Idem

*Idem August. Tom. eodem, de Baptif. contra Do-
natist. lib. 3. cap. 14.*

Dicit Apostolus: Christo bonus odor sumus Deo in omni loco; & tamen in ijs, qui salui sunt, inquit, & in ijs qui perierunt, alijs quidem odor vitæ in vitam, alijs autem odor mortis in mortem. Quod etsi de alia re dixit, ad hoc ego posui, vt intelligatur aliquod bonum, non solum vitam posse operari bene vtentibus, sed etiam mortem malè vtentibus. Nec interest cum de Sa-
 cramenti integritate & sanctitate tractatur, quid cre-
 dat, & quali fide imbutus sit ille qui accipit Sacramen-
 tum. Interest quidem plurimum ad salutis viam, sed ad
 Sacramenti quæstionem nihil interest. Fieri enim pos-
 test vt homo integrum habeat Sacramentum, & pers-
 uersam fidem; sicut fieri potest, vt integra teneat verba
 Symboli: & tamen non rectè credat, siue de ipsa Trinitate, siue de resurrectione, vel aliquid aliud.

*Idem August. lib. Sent. c. 339. & habetur de con-
secrat. dist. 2. c. Quid est.*

Quid est Christum manducare? Non est hoc solum *Manducare Chris-
in Sacramento corpus eius accipere: multi enim indig-
nè accipiunt: sed in ipso manere, & habere ipsum in se
manentem.* *sum quid.
Mali quomodo ac-
cipiant corpus
Christi, & quomo-
do boni.*

P. L O M B A R D V S.

*Qui uixit anno Domini 1120. lib. 4. dist. 9.
lit. b. sic dicit.*

*De errore quorundam, qui dicunt à bonis tantum
corpus Christi sumi.*

Hæc verba & alia huiusmodi. ubi de spiritali man- *Non tantum à bo-
ducatione agitur, quidam obtuso corde legentes, erroris
calligine inuoluti sunt adeò, vt præsumpserint dicere,
Corpus & sanguis Christi à bonis tantum su-
mi,* *nis, sed etiam à ma-
lis sumitur corpus
& sanguis Christi.*

*A bonis quomodo
sumatur.*

A malis quomodo.

Gregorius.

*Quomodo in malis
sit vera Christi caro
& sanguis.*

mi, & non à malis. Sed indubitanter tenendum est, à bonis sumi non modo sacramentaliter, sed & spiritualiter. A malis verò tantum sacramentaliter, id est, sub Sacramento, scilicet sub specie visibili carnem Christi de virgine sumptam, & sanguinem pro nobis fustum sumi; sed non mysticam, quæ tantum est bonorum. Quod subditis probatur testimonijs.

Greg. Est quidem in peccatoribus & indignè sumentibus vera Christi caro & verus sanguis: sed essentia non salubri efficientia. Item, Augu. Multi indignè accipiunt corpus Domini, de quibus Apost. ait: Qui manducat & bibit calicem Domini indignè, iudicium sibi manducat & bibit. Per quod docemur: quàm sit cauendum, malè accipere bonum. Ecce enim factum est malum, dum malè accipitur, bonum: sicut econtra, Apostolo factum est bonum, cum accipitur malum, scilicet, dum stimulus Satanæ patienter portatur, Ergo & mala pro sunt bonis, sicut angelus Satanæ Paulo. Et Sancta ob sunt malis, bonis sunt ad salutem, malis ad iudicium. Vnde qui manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit: non quia res illa mala est, sed quia malus malè accipit quod est bonum.

Idem. Indignè qui sumens corpus Christi non efficit, vt quia malus est, malum sit quod accipit: vel quia non ad salutem accipit, nihil accipiat. Corpus enim & sanguis Domini nihilominus erat in illis, quibus ait Apostolus: Qui manducat indignè &c.

His alijsq; pluribus apertè ostenditur, quòd etiam à malis verum corpus Christi & sanguis sumitur, sed sacramentaliter, non spiritualiter.

Idem

Idem statim.

Secundum hos duos modos sumendi, intelligentia quorundam verborum ambigüe dictorum distinguenda est. Ait enim August. Bonus accipit Sacramentum, & rem Sacramenti, malus uero Sacramentum & non rem.

Expositio contrariorum locorum Augustini. Sacramentū et res Sacramenti quid.

Sacramentum hūc dicit Corpus Christi proprium de uirgine natum. Rem uero, spiritualem Christi carnem. Bonus ergo utramque Christi carnem accipit. Malus uero tantum Sacramentum, id est, corpus Christi sub Sacramento, & non rem spiritalem. Item, Non manducans manducat, & manducans non manducat. Quia non manducans sacramentaliter, aliquando manducat spiritualiter, & è conuerso. Et qui manducant spiritualiter, ueritatem carnis & sanguinis dicuntur sumere, quia ipsam efficientiam habent, id est, remissionem peccatorum &c. Constat ergo à bonis & à malis sumi corpus Christi, sed à bonis ad salutem, à malis ad perniciem.

Differentia communio- nis bonorum & malorum.

Nota. Ad hæc dicit Hierony. To. 9. Comment. ad 1. cap. epist. ad Ephes. Dupliciter intelligitur caro Christi & sanguis, uel illa quæ crucifixa est & sepulta: & sanguis, qui militis lancea effusus est: uel illa spiritalis, & diuina, de qua ipse ait: Caro mea uerè est cibus, & sanguis meus uerè est potus. Et nisi manducaueritis carnem meam, & bibe- tis sanguinem meum, non habetis uitam in uobis.

D. Bernhardus, multis præclarus miraculis, de modo bene uiuendi ad sororem, sermo. 23. communionis.

Quicumque manducauerit panem & biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis & sanguinis Domini: id est, peccatum, & maculam contrahet sibi. Quare? Reus corporis

Expositio loci Pauli ad Corinth.

MALORVM

Quia ad bonum male accedit. Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat & de calice bibat. Ac si diceret: Vnusquisq; consideret vitam suam, & emundet cor suum ab omni malicia, vt dignè possit accedere ad tam magnum Sacramentum. Quicumq; enim corpus & sanguinem Domini manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat, & bibit, scilicet causam suæ damnationis. Vnde etiam Beatus Isidorus ait: Qui in Ecclesia sceleratè viuunt, et communicare nō desinunt, putantes se tali communione à peccatis posse mundari: sciant hi tales ad emundationem sibi non proficere, dicente Propheta: Quid est quod dilectus meus in domo mea fecit scelera multa, nunquam carnes sanctæ auferent à te malitias tuas: qui ergò corpus Christi vult accipere, prius studeat in Christi fide & dilectione manere. Hinc est quod ait Dominus in Euangelio. Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet & ego in eo, at si diceret: ille in me manet, qui in bonis operibus voluntatem meam implet. Alioquin nisi prius in me maneat per fidem & bonam operationem, & ego in eo, carnem meam manducare non potest, nec sanguinem bibere. Quid est ergo quod manducant homines? Ecce omnes frequenter Sacramenta altaris percipiunt planè: sed alius carnem Christi spiritaliter manducat, & sanguinem bibit: alius verò non, sed tantum Sacramentum, id est, Corpus Christi sub Sacramento, & non rem Sacramenti. Sacramentum hoc dicitur corpus Christi proprium de virgine natum, rem verò, spiritualem Christi carnem.

Iudicium quid?

S. Isidorus.

Communio nis malorum effectus.

Manere in Christo quid.

Carnem meam manducare, & sanguinem meum bibere quid.

Nota.

Sacramentum & res Sacramenti quid.

Boni & mali quid accipiant in Eucha.

Bonus igitur accipit Sacramentum & rem Sacramenti: malus verò, quia manducat indignè, sicut Apostolus

stolus ait, iudicium manducat & bibit, non probans se prius, nec dijudicans corpus Domini.

Ergò quid manducat peccator & quid bibit, non utiq; carnem & sanguinem spiritualiter ad suam salutem, sed iudicium ad suam damnationem, licet videatur cum cæteris Sacramentum altaris percipere. Itaq; alius accipit corpus Domini ad salutem, alius verò ad damnationem. Ille qui cum Iuda traditore corpus Domini accipit, cum Iuda condemnatur: qui cum Petro & cæteris fidelibus deuotè ac fideliter illud sumit, sine dubio cum Petro & cæteris Apostolis in corpore Christi sanctificatur. *Et statim.*

Quidam in deserto eandem escam spiritualiter manducauere, & tamen mortui sunt: ita & nunc in Ecclesia quibusdam corpus Domini est vita, quibusdam verò est poena & supplicium peccati. Corpus Domini sine dubio est vita illis, quibus Christus est vita: illis verò est mors, qui per culpam & ignorantiam atq; negligentiam membra sunt diaboli.

Idem. In cœna Domini Tom. 1.

Hæc sunt fratres, quæ fidem necessariò exigunt, rationem omnino non admittunt. Expetunt simplicem creditorem, arguunt impium discussorem. Et ideo credi oportet simpliciter, quod inuestigari non potest vtiliter. Hic est ille torrens, quem transuadere non potuit Helisæus. Nolite itaq; nolite quære, re quomodo fiat. Nolite iudicare vtrum fiat. Nolite irreuerenter accedere, ne vobis ad mortem fiat. Deus enim est, & quanquam panis mysteria habeat, mutatur tamen in carnem. Deus & homo est, qui testatur panem veraciter fieri carnem suam. Vas electionis est, qui minatur iudicium, non dijudicanti tam sanctam carnem. Id ipsum ô Christiane de vino sentias, id honores in

*Iuda & Petri
communio.*

*Corpus Domini
quibus vita, & quibus
mors fit.*

Panis quid.

*Quid indigni non
dijudicent.*

res in vino. Creator vini est, qui vinum prouehit in sanguinem Christi. Doctor gentium est, cuius assertionem mortem bibit, bibens indignè sanguinem Christi.

Idem ibidem.

*Manere in Christo
qui dicantur.
iude & malorum
communio que.*

Audistis formam Sacramenti, audite efficaciam & communionem corporis & sanguinis Domini. Et nos Iesu Christo, & Iesus Christus nobis in unitate foederatur inenarrabili, sicut ipse dicit: Qui manducat carnem meam, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo. De bonis & dignè sumentibus hoc sentiendum est, non de flagitiosis & pessimis. Sanè in mensa vna, in cœna Domini, de vno pane consecrato, Petrus & Iudas accepit: bonus in vitam, pessimus in pœnam. Bonus in beneficium, pessimus in testimonium. Bonus in salutem, pessimus in mortem. Quod totum vsq; adhuc in Ecclesia completur in Sacramento altaris: bonis quidem in bonis sumentibus, canibus verò & immundis non sic. Canes sunt qui irreuerenter accedunt. & ideo iudicati abscedunt. Qui enim secundum carnem viuunt, & post carnalia euagantur, catena vitiorum compositi, cum Iuda proditore venenum accipiunt, spiritualis suspendij laqueum incurrit, grauissimè damnandi: tum pro multiplici reatu, tum pro Sacramenti contemptu, quod reuera accipiunt, sed essentia, non salubri efficacia. An non discernet inter glebas, qui discernit & inter stellas? Examinabit certè argentum, qui ipsum quoq; aurum probauit & reprobauit. Ecce audistis fructum & utilitatem bonorum, audistis etiam & expauiistis (vt credo) ad perditionem malorum.

Et ibidem.

*Tria in Eucharistia
obseruanda.*

Tria quippe in Sacramento altaris attendere debes: speciem panis, veritatem carnis, virtutem gratiæ spiritualis, vsq; ad speciem panis, sensus pertingit exterior:
ad

ad veritatem carnis, fides interior: ad virtutem gratiæ spiritualis, charitas superior. Speciem panis aliquando rodit forex parvissimus, Christianus recipit etiam pessimus: virtutem gratiæ spiritualis non nisi prædestinatus recipit. Quod itaq; videmus, species est panis & vini. Quod autem sub specie illa credimus, verum corpus *sub specie panis* est, & verus Christi sanguis, quod pependit in cruce, quid & qui fluxit de latere. Comestio itaq; sacramentalis, *Corpus Christi in quantum ad visibilem speciem, & quantum ad corpus Christi veritatem, conuenit bonis & malis communiter. Sed & alia comestio, bonorum solummodo, quã per Dei gratiam, & per fidem ex dilectione operantem vitæ efficit, & affectus mentium in cordibus percipientium vel ministrantium, intercedente spiritali & subtiliori quadam vnione capitis & membrorum.*

D. Hieronymus in agone mortis.

Tute manducantem, vt concedet, in te transmutas, *Communio uere uttui participatione efficiatur Deus, nec tamen in illum transmutaris, velut alia corporea facit esca. Sed uæ, te indignè sumentibus. Certè ad sui pœnam & reatum iterum te crucifigunt, non quòd te dijudicet illa manducatio, quia impalsibilis & immortalis omnino es.*

Et. In dictis ac factis Patrum.

Narrauit iterum idem senex de quodam Episcopo, vt maximè ex eo fiduciam capiamus, quàm facilis sit Deus ad veniam, si tantum nos pœniteat peccatorum. Nunciabatur igitur à quibusdam eidem Episcopo, inter fidelium turmas duas consistere mulieres, quæ abrupta seculi gradiendo impudicæ inuenirentur & uiuerent. Episcopus autè ex his quæ ei nuncata sunt, commotus, suspicatus est, ne fortè & aliæ huiusmodi essent: & ad deprecandum Deum se conuertit, certus inde rogans effici, quod & meruit. Post diuinam enim

C illam

MALORVM

illam atq; terribilem consecrationem, dum accederent
singuli ad participandū sancti mysterij Sacramenta, per
vultus eorum cernebat animas, quibus vnaquæq; sub
iaceret peccatis. Et peccatorum quidem hominum vi
debat facies nigras, quosdam verò tāquam ab æstu ex
ustas facies habentes, oculos autem rubeos ac sangui
neos. Iustos autem videbat claros aspectu, & candidos
amictu. Et alij quidem dum acciperent corpus Domi
ni, exurebantur & incendebantur: alij autem sicut lus
men efficiebantur in se, & per os ingressum omne eos
rum corpus illustrabat. Erant autem inter ipsos etiam,
qui solitariam vitam elegerant, & hi qui in coniugijs e
rant, qui & ipsi ita esse videbantur. Deinde conuertit se
& cœpit etiam mulieribus ipsa distribuere mysteria, vt
cognosceret quales & ipsarum essent animæ, & vidit
simili modo fieri nigras atq; rubeas facies earum, sang
uineas quoq; & albas. Inter ipsas autem aduenerunt,
& illæ duæ mulieres, quæ accusatæ erant apud eum,
propter quas maximè ad hanc precem & præuidentis
am venerat. Cernit autem ipsas, dum accedunt ad san
ctum mysterium, clarum habentes vultum & honorifi
cum, candida quoq; stola circumamictas. Deinde cum
& ipse participatæ fuissent mysteria Christi, factæ sunt
velut à lumine illustratæ.

Rursum Episcopus ad solitam se precem conuerter
bat, supplicans Deo, discere cupiens modum reuela
tionum quæ ei demonstratæ fuerant. Astitit autē An
gelus Domini, & de singulis interrogare præcipiebat.
Episcopus verò sanctus continuò de illis duabus scisci
tabatur mulieribus, si vera esset illa prima accusatio an
falsa. At verò Angelus affirmabat omnia vera esse quæ
dicta de eis erant. Episcopus quoq; ait ad Angelum: &
quomodo in perceptione corporis Christi splendidæ
erant

erant facies earum, albam etiã stolam habebant, lumineq; fulgebant non paruo? Ait autem ei Angelus. Eò quod pœnituerint de actibus suis.

Ait autem Episcopus ad Angelum. Obsecro te, dic mihi etiã vultuũ differentias, & quibus peccatis vnusquisq; eorum subiaceat, vt etiã de his cognoscens ab omni liberer ignorantia. Angelus autem dixit ad eum. Hi quidem qui splendido & hilari vultu sunt, in sobrietate & castitate & iusticia viuunt, modesti quoq; & condolentes atq; misericordes sunt. Hi verò qui nigras habent facies, fornicationis & libidinis operarij sunt, cæterisq; sceleribus & delictis implicati. Hi verò qui apparuerunt sanguinei atq; rubei, in malignitate & iniusticia viuunt, & amantes detractiones, blasphemias, dolosi, & homicidæ sunt.

Origenes in Psal. 37.

Non times communicare corpus Christi, accedens ad Eucharistiam, quasi mundus & purus, quasi nihil in te sit indignum, & in his omnibus putas, quòd effugies iudicium Dei. Non recordaris illud quod scriptum est: Quia propterea in vobis infirmi & ægri, & dormiunt multi? Quare multi infirmi? Quoniam non seipsoi dijudicant, neq; seipsoi examinant, nec intelligunt quid est, communicare Ecclesiæ, vel quid est accedere ad tanta & tam eximia Sacramenta.

Et Homil. 14. in Leuit. cap. 23.

Lex ista tibi proponitur, vt cum acceperis panem mysticum, in loco mundo manduces eum: hoc est, ne

MALORVM

in anima contaminata, & peccatis polluta, Domini corporis Sacramenta percipias. Quicumque enim manducauerit, inquit, panem & biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis & sanguinis Domini. Probet autem se vnusquisque, & tunc de pane manducet, & de calice bibat. Sancta enim Sanctorum sunt.

B. Cyprianus lib. 3. contra Iudeos.

Non indignè communicandum.

Cum timore & honore Eucharistiam accipiendam docet Moses, in Leuitico. Anima, inquit, autem quicumque manducauerit ex carne sacrificij salutaris, quod est Domini, & immundicia eius super ipsum est, peribit anima illa de populo suo. Item in Epist. ad Corinth. Quicumque ederit panem & biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis & sanguinis Domini.

D. Chrysostomus, sermo. 3. in 1. cap. ad Ephes.

Malorum communitio.

Multos video temere quomocumque, & ex consuetudine magis quam legitimè, aut cōsideratione ac mentis, de corpore Christi participantes: si immineret, inquit, sacra Quadragesimæ tempus, si adesset Epiphaniarum dies. nulla habita ratione qualis sit, qui Mysteriorum se consortem facit. Atqui non tempus, accessus, non Epiphania, neque Quadragesima dignos facit qui accedant, sed mentis synceritas ac puritas. Cum illa semper accede, sine illa nunquam. Quotiescumque siquidem, inquit, hoc feceritis, mortem Domini annuntiatis, hoc est, memoriam facitis salutis, quæ pro vobis facta est, ac beneficij mei. Cogita, qui de oblatione veteris Testamenti participabant, quanta quæso vtebantur abstinentia? quid non agebant? quid non faciebant? omnino purgabantur. Tu verò oblationem accedens, quam & Angeli exhorrent, temporum circuitu rem tantam metiris? Et quomodo comparebis ante tribunal Christi, qui manibus ac labijs immundis ipsius audes

COMMUNIO.

des contingere corpus? Et regem quidem nolles ore tuo foetido adosculari, regem verò cœli anima graueos lenti oscularis? contumelia est res illa.

idem. Hom. 61. ad pop. Antioch.

Quemadmodum cibus cum sit nutritiuus, si à crudo *Immundorum com-* sumatur, omnia perdit & corrumpit, & fit morbi cau- *munia.* sa: ita scilicet & horrenda mysteria.

S. Basilius magnus, Archiepiscopus Cæsarien.
miraculis clarus.

In Tom. 1. lib. 1. cap. 3. de Baptif.

Non solum horrendam condemnationem habet is, qui in inquinamento carnis & spiritus indignè ad sancta accedit: accedens aut reus fit corporis & sanguinis Domini: sed etiam qui ociosè & inutiliter edit & bibit, *Ociosè & inutiliter edere & bibere corpus & sanguinem Christi.* propterea quòd non per memoriam Iesu Christi Domini nostri, qui pro nobis mortuus est & resurrexit, id quod relatum est, seruat, nempe: Charitas Christi constringit nos. Et quæ sequuntur. Nam velut citra conscientiam & inutiliter tantum ac tale bonum irritum faciens, & tanquàm ingratus ad huiusmodi Mysterium accedens, condemnationem ac iudicium habet negligentiae ac segnitiei: quum Dominus etiam eos, qui ociosum verbum emittunt, in condemnationem esse non sinat, imò condemnationem ocij vehementius declarat, per eum qui talentum in ocio integrum seruauit. Et Apostolus vobis tradiderit, quòd etiam qui bonum verbum profert, non autem ad fidei aedificationem dispensat, offendit Spiritum sanctum. *Quomodo indignè edatur & bibatur.* Atque hoc modo considerare debemus iudicium eius, qui indignè edit ac bibit. Si verò etiam is, qui fratrem propter cibum offendit, à charitate excidit, sine qua & magnorum donorum, & iustificationum operationis nihil profunt:

quidnam dixerit quis de eo, qui ociosè & inutiliter edere audet corpus, & bibere sanguinem Domini nostri Iesu Christi; & propter hoc abundantius offendit Spiritum sanctum: atq; audet citra constringentem charitatem, vt iudicet non sibi ipse viuere, sed ei qui pro nobis mortuus est & resurrexit, IESV Christo Domino nostro, edere & bibere? Oportet ergò accedentem ad corpus & sanguinem Christi, in cōmémorationē ipsius, qui pro nobis mortuus est & resurrexit, non solum purum esse ab omni inquinamento carnis & spiritus, vt ne in iudicium edat & bibat: sed etiam euidenter ostendere memoriā eius, qui pro nobis mortuus est & resurrexit.

Idem lib. 2. de Baptis. Quest. 3.

Quomodo dignè edamus & bibamus corpus & sanguinem Christi.

Qui indignè edat & bibat corpus & sanguinem, & de pœnis eiusdem.

An periculo vacet, vt quis non purus ab omni inquinamento carnis & spiritus, edat corpus Domini & bibat sanguinem? Responsio. Quum Deus in lege supremam pœnam constituerit contra eum, qui in immundicia audet contingere Sancta. Scriptum est enim figuratè quidem illis, ad nostram verò commonefactionē, Et locutus est Dominus ad Moysen, dic Aaron et filijs eius, & attendant à sanctis filiorum Israël, & non cōtaminabunt nomen meum sanctum, quæcunq; ipsi sanctificant mihi, ego Dominus. Dic ipsis in familias ipsorum: Omnis homo qui accesserit ab omni semine vestro ad Sancta, quæcunq; sanctificauerint filij Israël Domino & immundicia ipsius in ipso, anima illa exterminabitur à facie mea, ego Dominus. Tales minæ propositæ sunt contra eos qui simpliciter accedunt ad ea, quæ ab hominibus sanctificata sunt. Quid verò quis dixerit contra eū qui in tantum ac tale Mysterium audet? Quanto enim plus hîc templo est, iuxta ipsam Domini

Quale corpus &

mini vocem, tanto grauius & horribilius in inquinamento animæ audere contingere corpus Christi, quàm attingere arietes aut tauros. Sic enim Apostolus dixit: *sanguis Christi indignè edatur & bibatur.*

Quare qui ederit panem, & biberit poculum Domini indignè, reus erit corporis & sanguinis Domini. Vehementius autem, & simul horribilius proponit ac declarat cõdemnationem per repetitionem, dum ait: Probet autem vnusquisq; seipsum, & sic ex pane hoc edat, & ex poculo bibat: qui enim edit & bibit indignè, iudiciũ sibi ipsi edit & bibit, nõ dijudicans corpus Domini. Si verò qui in sola immunditia est (immunditiæ aut̃ proprietatem figuratè ex lege discimus) adeò horrendum habet iudiciũ: quantò magis, qui in peccato est, & contra corpus Christi audet, horrendum attrahet iudiciũ?

S. Hilarius in Psal. 127.

Anima nostra in hac vita corporali alenda est per panem, vinum, panem cœlestem, quem obtinemus ab eo, qui dixit: Ego sum panis vitæ: quem qui indignè, secundum Apostoli mandatũ acceperit, iudiciũ sibi acquirit. *Qualis panis sumatur indignè.*

Chrysostomus, in 11. cap. 1. Epist. ad Corinth.

Quemadmodum hi qui Christum eo tempore punxerunt, non vt biberent eius sanguinem, sed vt effunderent: idem sanè facit, qui Christi sanguinem bibit indignè, & nullum ex potu eius fructum recipit. *Indignè bibere sanguinem Christi quid,*

Idem Homil. 61. ad populum.

Si cum puritate quidem accesseris, ad salutem accessisti: si verò cum mala conscientia, ad poenam & vltionem. Qui enim indignè manducat, iudiciũ sibi manducat. Nam si ij, qui contaminant regiam purpuram, similiter puniuntur, sicut & isti, qui discindunt eam, non est vero dissimile, quin ij, qui Domini corpus impura mente suscipiunt, eandem vindictam subeant cum his, qui clavis ipsis disciderunt. *Indignè manducare quid.*

Et

M A L O R V M

Et iterum ibidem.

Indignè manducare corpus Christi quid. Quomodo Christi assistes tribunali, scelestis manibus & labijs ipsum corpus impetens?

Atq; in dictum Apostoli: Oportet esse hæreses.

Indignè sumentis pœna. Disputauit multum de his, qui indignè cōmunicant Mysterijs, eosq; reprehendit grauitè: & demonstrauit, quòd idem supplicium passuri essent, quod hi, qui Christum occiderunt, si sanguinem eius & corpus sine probatione & temerè accipiant.

Idem Homil. 83. in Matth.

Indignè communicare quid.

Iudæ communicio.

O cæcitatem proditoris, qui cum ineffabilibus mysterijs communicasset, idem permansit: & diuina mensa susceptus, in melius commutari noluit. Quod Lucas significauit, dicens: Quia post hoc Satanas introiuit in eum, non quòd Dominicum corpus despiceret, sed quia proditoris stoliditatem deridebat.

Et in cap. 11. Epist. 1. Corinth.

Iudæ communicio.

Proditor cum Christo & cæteris discipulis discubuit: Christus proditorem à cœna non depulit: quin illi cibos obtulit, & diuinorum munerum participem effecit.

Ibidem de Indignis.

Panis uitæ, id est, caro quid indignis.

Cum accipis panem vitæ, efficis opus mortis. Hæc facis eo præsertim die, quo dignus es factus contingere carnem eius lingua.

Homil. eadem in cap. 26. Matth.

Excommunicatio sumentium indignè.

Quod si ipse (Diaconus) pellere non audes (malos scilicet à communione) mihi dicas: non permittam ista fieri. Animam prius tradam meam, quàm Dominicum corpus alicui indignè: & sanguinem meum potius effundi patiar, quàm sacratissimum illum sanguinem, præterquam digno concedam. Quod si quis venit cum sordibus ignoranter, nulla culpa est vestra.

Theophilactus in cap. 6. Matth.

Corpus

Corpus Christi panis est super substantialis, cuius esse participes citra condemnationem precamur.

Et in 1. Corinth. 11.

Non secus qui id (corpus & sanguinē Christi) indigne sumpserit, sceleri erit obstrictus, quā si sanguinem ipsum Domini fuderit.

Cyprianus in Sermo. de lapsis.

A Diaboli aris reuertentes ad sanctum Domini fordidis & infectis nidore manibus accedunt. Mortiferos Idolorum cibos adhuc pene ructantes, exhalantes, etiam annum scelus suum faucibus, & funesta redolentibus, Domini corpus inuadunt.

Spretis his omnibus atque contemptis, vis infertur corpori eius & sanguini eius. Plus modò in Dominum manibus atque ore delinquunt, quā cum Dominum negauerunt. Iacens stantibus & integris vulneratus minatur, & quòd non statim Domini corpus inquinatis manibus accipiat, aut ore polluto Domini sanguinem bibat, sacerdotibus sacrilegus irascitur.

D. Cyrillus. Tom. 1. lib. 4. in Euan. Ioan. cap. 17.

Rectè scriptum esse non ignoramus, iudicium sibi comedere atque bibere illum, qui de pane comedit, & de calice bibit indigne. Ego igitur probo meipsum, & indignum inuenio. Quando igitur, quicumque tu es, qui ista dicis, dignus eris? quando teipsum Christo offeres? Nam si peccando indignus es, & peccare non desinis. Quis enim delicta intelligit (secundum Psalmistam) expers omnino eris viuificæ huius sanctificationis.

Lanfrancus Episcopus Canthuarien. uixit anno 1100. is in lib.

de Sacram. Eucharist. contra Bereng. inquit.

Est quidem etiam in peccatoribus & indigne sumentibus vera Christi caro, verusque sanguis, sed essentia non salubri efficientia. Huius rei testis est beatus Augustinus sit uera Christi

D nus caro & sanguis.

Euda communio.

nus in quinto libro de Baptismo dicens: Sicut enim Iudas cui buccellam tradidit Dominus, non malum accipiendo, sed malè accipiendo locum in se Diabolo præbuit: sic indignè quisq; sumens Dominicum sacramentum, non efficit, vt quia ipse malus est, malum sit: aut quia non ad salutem accipit, nihil acceperit. Corpus enim Domini & sanguis Domini, nihilominus erat etiam eis, quibus dicebat Apostolus: Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit.

Expositio verborum Pauli.

Euthymius miraculis clarus, parte 2. tit. 21. ubi recenset verba Io. Damasceni.

Damascenus.

Indignorum pœna.

Illis qui incredulitate & indignè suscipiunt, in supplicium & pœnam, quemadmodum & Domini mors creditibus est vita & immortalitas ad fruendam beatitudinem sempiternam, incredulis autem & Domini interfecto-ribus cruciatus et supplicium sempiternū. Non est figura panis & vinum corporis Christi: absit. Sed ipsum Domini corpus diuinitate affectum. Cum ipse Dominus dicat, Hoc est corpus meum, non autem figura mei corporis.

Panis & vinum an figura.

Et statim.

Si aurum adulterinum deprehendat (scilicet corpus Christi) inflammationis censura illud purgat, ne in futuro seculo cum mundo damnemur. Curat enim morbos, & genus omne calamitatum. Vt dicit Apostolus, si nos ipsos iudicemus, non vtiq; iudicemur. Dum iudicamur autem à Domino, corripimur, ne cū mundo damnemur. Itaq; qui sumit corpus & sanguinem Domini indignè, iudicium sibi manducat & bibit.

Gratianus autor Decreti. dist. 2. c. sicut Iudas, de consecr.

Et qui indignè accipit, corpus Christi accipit. Sicut Iudas cui buccellam tradendo, scilicet bonum malè accipiendo locum præbuit diabolo: Sic intellige quisq; sumens

mens

mens corpus Christi, non efficit ut quia malus est, ma-
lum sit. Aut quia non ad salutem accipit, nihil accipit.
Corpus enim & sanguis Domini nihilominus in illis
erat, quibus dicebat Apost. qui manducat indignè &c.

Casianus. De collat. Patrum, collat. 7. quæ est

Abbatis Sereni, cap. 30.

Serenus Abbas.

Communione verò eis, qui spiritibus vexantur *An Dæmonicis im-*
immundis, sacrosanctam à senioribus nostris nunquam *mundis dari possit*
meminimus interdictam; quinimò si possibile esset, eti- *corpus & sanguis*
am quotidie eis impartiri eam debere censebant. Nec *Christi.*
enim secundum Euangelij sententiam (quàm incon-
gruè huic sensui coaptatis) nolite sanctum dare cani-
bus, ad dæmonis escam sacrosancta communio, & non
potius ad purgationem ac tutelam corporis animæq;
peruenire credenda est. Quæ ab homine percepta, cum
qui in membris eius insidet spiritum, seu in ipsis latitare
conatur, velut quodam exurens fugat incendio. Hoc
namq; modo, curatum & Abbatem Andronicum nū-
per aspeximus, aliosq; complures. Magis enim ac mas-
gis inimicus insultabit offenso, cum eum à cœlesti Me-
dicina viderit segregatum, tantoq; durius ac frequen-
tius ipsum attentabit, quantò eum à spiritali remedio
longius senserit abdicatum.

CONFUTATIO ARGU-

mentorū, quibus ad suos defen-

dendos errores vtuntur

Schismatici.

Confirmata iam firmis. S. Patrum testimonijs recta
de malorum cōmunionē fide; superest ut Schismatico-
rum argumenta, quibus antiquū Ecclesiæ dogma refu-
tare conantur, quàm potest fieri breuissimè diluamus.

I. ARGUMENTVM.

D 2 Quicumq;

MALORVM

Quicumq; sumunt tantum Sacramentum & nõ rem Sacramenti, non sumunt corpus Christi: (Res enim Sacramenti est corpus Christi).

Mali sumunt (iuxta August) Sacramentum, sed non rem Sacramenti.

Ergo: Non sumunt corpus Christi.

RESPONSI O.

Inuertimus hoc & probamus contrarium.

Qui sumit Sacramentum & non rem, sumit verum corpus Christi (Sacramentum est corpus Christi: res Sacramenti, fructus, gratia, salus, vita, & planè illa caro de qua loquitur Ioan. 6.

Mali sumunt Sacramentum & non rem:

Ergò. Sumunt verum corpus Christi.

Maiorem confirmat D. Augustinus de blasphemia in Spiritum sanctum, sic dicens. Sacramentum est corpus Christi proprium de virgine sumptum.

Et D. Bernhardus: Malus tantum accipit Sacramentum, id est, corpus Christi sub Sacramento, & non rem Sacramenti. Sacramentum hoc dicitur corpus Christi proprium de virgine natum: res verò spiritualis Christi caro, qua replemur omni benedictione et gratia qua Iesus Christus nobis in vnitate foederatur inenarrabili, sicut ipse dicit: Qui manducat carnem meam & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in eo. De bonis & dignè sumentibus hoc sentiendum est, non de flagitiosis & peccatis. Sumunt ergò mali communionem Sacramenti verum Christi corpus & sanguinem, de quo locutus est in coena ad Apostolos. Non sumunt autem carnem illam spiritualem, id est, spirituales fructus carnis, de qua dixerat Ioan. 6. lōgè ante coenae institutionē.

Augustinus inquit: Iudas accepit panem Domini, contra Dominum: Apostoli autem panem Dominum.

Ergo:

Sacramentum est res Sacramenti quid.

Tom. 2. de modo bene uiuendi ad ser. 28.

Tom. 1. ser. 1. in festo S. paschæ.

Tract. 59. in Ioan.

Ergo: Non verum corpus Christi accepit Iudas.

RESPONSIO.

Loquitur hic Augustinus de duplici manducatione, Sacramentali scilicet seu Eucharistica, & illa spirituali, Ioan. 6. Sacramentalem intelligit per panem Domini: Spiritalem, per panem Dominum. Quid autem in Eucharistia sit panis Domini, audi ab eodem S. Patre dicente: Dominus vocat panem corpus suum: Irenæ. lib. 4. cap. 44. Panis Domini, in quo gratiæ actæ sunt, corpus est Domini. Ambrosio lib. 4. de Sacramen. cap. 4. Panis est corpus Christi & Domini. Hieronymo ad Hedibiam: Panis quem fregit Dominus, deditque discipulis suis, est corpus Domini saluatoris. Theophylacto in 26. Matth. Panis, qui sanctificatur in altari, est corpus Domini, et non figura. Idem de pane Domini apud reliquos Patres inuenimus. Vnde certò scimus panem Domini, esse corpus Domini. Ergò Iudas sumendo panem Domini sumpsit corpus Domini.

Quid autem illud? Iudas non accepit panem Domini. Diximus manducationem hic intelligi, quæ Ioan. 6. tractatur, & solùm bonis tribuitur ex Christi & omnium Patrum sententia. Nam ibi ait Christus & Dominus: Ego sum panis viuus, qui de cælo descendi, vt si quis manducauerit ex hoc pane, non moriatur, sed uiuat in æternum. Hoc tantùm in dignis & bonis impletur. Ergò mali cum Iuda hunc panem Dominum non manducant. Ad hoc concinit D. Augustinus: Christus est panis viuus. Et, Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet & ego in illo. Hoc est ergò manducare illam escam et illum bibere potum, in Christo manere, & illum manentem in se habere. Et iterum. Quid est manducare corpus Christi? non est hoc solum in Sacramento corpus eius accipere, multi

Lib. 7. de baptis.
contra Donatist.
Panis Domini quid.

Panis Dominus
quid.

To. 10. de uerbis
Domini ser. 15.
To. 9. in Ioan. tr. 4.
sta. 26. cap. 6.

enim indignè accipiunt : sed in ipso manere , & habere ipsum in se manentem.

Et de ciuitate Dei : Qui manducat carnem meam & bibit sanguinem meū , in me manet & ego in eo : ostendit quid sit nō sacramentotinus , sed reuera corpus Christi manducare & eius sanguinē bibere : hoc est enim in Christo manere , ut in illo maneat & Christus.

Huic consonat dictum D. Bernhardi : Qui manducat carnem meam & bibit sanguinem meū , in me manet & ego in eo. De bonis & dignè sumentibus hoc sentiendum est , non de flagitiosis & pessimis. Sanè in mensa vna , in cœna Domini de vno pane consecrato Petrus & Iudas accepit , bonus in vitam , pessimus in pœnam : bonus in salutem , pessimus in mortem.

Tract. 59. in Ioan.

Ad eundem modū ipse August. explicat : Apostoli manducabant panem Dominum .i. vitam : Iudas uerò panem Domini .i. pœnam. Qui enim manducat indignè , iudicium sibi manducat. Quibus verbis nihil aliud , nisi vtriusq; manducationis fructum discernit.

Manducare panem
Dominum quid , se-
cundum patres.

Manducauit ergò Iudas panem Domini , hoc est , corpus Domini in Eucharistia : non manducauit autem eū panem , de quo dicitur Ioan. 6. qui panis est Dominus , id est , iuxta August. non mansit in Christo , iuxta Bernhardum , Non manducauit spiritaliter ad salutē & vitam , secundum Chrysost. Non in melius commutatus est , & ex manducatione nullum percepit fructum. Hoc enim modo manducatur panis Dominus. Sed de his superioriparte plura. Iam perstringamus reliquum.

III. ARGUMENTVM.

Vbi promissio , ibi fides (sunt enim Correlatiua)

Mali autem non habent fidem.

Ergò : Nec promissionem , scilicet corporis & sanguinis Christi in cœna.

RESPONSIO.

Primò.

Primò, his philosophastris respondeat S. August. in *Communicator per*
 lib. cont. Donatist, ubi ita inquit: Non interest cū de Sa- *uerse fidei.*
 cramenti integritate & sanctitate tractatur, quid cre-
 dat, & quali fide imbutus sit ille, qui accipit Sacramen-
 tum. Interest quidem plurimū ad salutis uiam, sed ad Sa-
 cramenti quæstionem nihil interest. Fieri enim potest,
 vt homo integrum habeat Sacramentū, & peruersam
 fidem: sicut fieri potest, vt integra teneat verba symboli,
 & tamen non rectè credat, siue de ipsa Trinitate siue de
 resurrectione, vel aliquid aliud. Secundo responde- *Malorum Christiano-*
 mus & nos ad minorē propositionem, & concedimus, *rum fides quæ.*
 malos quidem non habere fidem illam iustificantem, de
 qua Paulus: Valet in Christo fides, quæ per charitatem
 operatur: nullius autē capaces esse fidei, qua possunt cre-
 dere eam promissionem, qua de hic agimus, rectè nega-
 mus. Quid enim promissum est à Christo in coena: an
 non accipientibus & comedentibus, corpus & sanguis?
 Verba enim uero Christi promittentia sunt illa: Acci-
 pite, comedite, hoc est corpus meum: Accipite, bibite,
 hic est sanguis meus. Quæ promissio non ad bonos so-
 lum Apostolos est facta, verum ad ludam etiam malū
 & indignum: quem fidem, qua prædicauit, & baptiza-
 uit, habuisse, nemo inficias ibit.

Sed adducamus saltem pauca quædā ex Patribus de *De fide malorum.*
 fide malorum. Augu. li. 2. cont. literas Petilia. ca. 77. Nō
 prodest hominibus, quamuis in eis sint vel Sacramenta
 vel fides, ubi charitas non est. Charitas enim christiana
 nisi in vnitate Ecclesiæ non potest custodiri: atq; ita vi-
 deatis sine illa nihil vos esse, & si Baptismum, & si fidem
 teneatis, & per illam etiam montes transferre possitis.
 Quod si hæc & uestra sententia est, nō in vobis deteste-
 mur & exufflemus vel Dei sacramenta, quæ nouimus,
 vel ipsam fidem, sed teneamus charitatem, sine qua &
 cum Sacramentis & cum fide nihil sumus.

Et

Sacramenta qualia
apud Hæreticos.
Fides Hæreticorū.

Quæ Fides non
profit.

Et tractatu 6. In Ioan. cap. 1. Inquies (Donate hæretice) Habeo Sacramentum. Verum dicis. Sacramentū diuinum est, habes Baptisma, & ego confiteor. Sed quid dicit Apostolus: Si sciero omnia Sacramenta, & habuerō prophetiam & omnem fidem, ita vt montes transferam: ne fortè & hoc diceres, Credidi, sufficit mihi. Sed quid dicit Iacobus: Et Dæmones credunt & contremiscunt. Magna est fides, sed nihil prodest, si non habeat charitatem. D. Bernhardus non ab similia loquitur, quæ sunt: In Sacramento altaris ad speciem panis, sensus per tingit exterior, ad veritatem carnis, fides interior, quæ sub specie illa credit verum corpus & verum sanguinē Christi, quod pependit in cruce, & qui fluxit de latere. Comestio itaq; Sacramentalis, quantum ad visibilem speciem, & quantum ad corporis Christi veritatem, conuenit bonis & malis.

Si veritas corporis Christi conuenit etiam malis.

Et veritas corporis Christi pertingitur (vt dixit) fide. Ergo: Fidem habent mali, qua scilicet pertingunt ad promissum corpus Christi & sanguinem.

His alijsq; compluribus autoritatibus docemur non solum in malis esse diuina & integra Sacramenta, corpus & sanguinem Christi, sed etiam fidem, qua hoc credunt, qua montes transferri possunt &c. Sed quid plurius de Malorum fide, quam scimus non facere irritā corporis sanguinisq; Christi veritatem in ijs, qui qualiscunq; (iuxta D. August.) fide istis communicant.

III. ARGUMENTVM.

Patres dicunt, malos non manducare carnem Christi & bibere eius sanguinem.

Ergò falsò ponitur contrarium.

RESPONSIO.

Ineptè vniuersalis Patrum synodus concluditur ex duobus

duobus aut tribus. Schismaticus quidam peruersus cū
contra receptam in S. Ecclesia opinionem de commu-
nitione malorum disceptaret, nullos pro causa sua inue-
nit patronos, præter duos aut tres, quos tamen corrup-
pit, & nothos ad testimonium perhibendum produxit:
quia nobis patrocinio suo astant, non isti. Nam ubi om-
nes illi patroni loquuntur de communione Ioan. 6. quæ
propria est bonis, iste corruptor sine distinctione detor-
sit ad sacramentalem tantum & malorum manducationem.

Sed pro huius argumenti, & aliorum, quæ hinc astrui
possent, intellectu, diligenter obseruanda erit, quam in
priori huius tractatus parte audiimus, distinctio (quæ
faciunt ipsi Patres) duplicis manducationis, videlicet
Spiritalis & bonorum solum propria, hæc habetur Io-
an. 6. ante Sacramentalem, atq; Sacramentalis, com-
munis cum bonis tum malis, hæc post spirituales illam
instituitur in cœna.

Sacramentali adiungunt Patres spirituales illam,
idq; in sola bonorum & dignorum communione: Sa-
cramentalem verò sine spiritali illa malis duntaxat cõ-
petere docent.

Detur ergo talis Regula.

REGVLA PATRVM.

Ubiq; Patres negarint, Malos carnem seu cor-
pus Christi manducare & sanguinem eius bibere, ibi
loquuntur distinctè, ac de manducatione bonis propria
atq; spiritali, quæ est Ioan. 6. cuius non sunt participes
mali & indigni.

Id autem tum obseruabitur: cum meminerint ver-
borum Christi, quæ sunt Ioan. 6. de manducatione car-
nis & potu sanguinis Christi.

Hanc S. Patrum, non meam, regulam, qui obserua-
bit, deprehendet, quàm falsò, corruptè & impiè Schis-
matici

M A L O R V M

matici detorqueant ad suam causam D. Patrum dictar deinde nouerit ista omnia rectè diluere, & pro se contra istos Patrophthoros assumere.

Exempli gratia adducamus unum solummodo dictum eorum, quæ Schismaticus ille iniquè congest sit: videbitur Regulæ præscriptæ vsus, & eius hominis peruersitas.

Hieronymus in Esaiam. Omnes voluptatis magis amatores quàm Dei, non comedunt carnem Iesu, nec bibunt sanguinem eius, de quo ipse loquitur: Qui comedit carnem meam & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam.

Vides hîc D. Hieronymum mentionem facere verborum Christi, Ioan. 6. Ergò iuxta Regulam datam, loquitur de manducatione Spirituali & bonis propria, non de Sacramentali. Hoc modo dignoscenda sunt & reliqua.

FORMVLA PRECANDI,

ad Eucharistiam accedentium: collecta ex B. Hieronymo, D. Ambrosio, & S. Augustino.

Verba sunt Hieronymi de agone mortis.
Christus ubiq; est.

Panis Eucharistiæ quid.

Ave panis uitæ, qui de celo descendisti, dans te dignè sumentibus uitam. Quomodo pie IESV, tu, cuius tanta est magnificentia, ut nulla queat explicare creatura, quem caeli, mare & omnia, quæ eius ambitu continentur, capere non possunt: qui idem totus ubiq; locorum præsens es, nec intus inclusus, nec extra exclusus, idem in cælo ad patris dextram omnium supernorum ciuû beatitudo & gloria, qui tuæ celsitudinis speciem contemplantur, idem in terra pugillo ipsam continens & concludens, idem in mari & abyssi ad nutum regens omnia & conseruans, idem in inferno potenter dominans, sub tanta panis breuitate contineris, non particulariter, sed integrè & perfectè ac inseparabiliter. O ineffabilis admiratio. O omnium nouitatum nouitas. Oculi in te uident albedinem, saporem, sentit gustus, odorem olfactus,

ctus, tactusq; subtilitatem reperit. Sed auditus cordi representat, in te illa non fore accidentia. Hinc certè per se sola existunt accidentia sine subiecto. Quia non ut humanis sensibus uideatur, panis es, sed IESVS Christus integer, sicut in cælo ad Patris dextram resides Deus & homo. O magnum & inscrutabile Mysterium. Panis accidentia franguntur per partes, & tamen in qualibet permanes particula, totus & integer Christus, sicut eras antea.

O humanorum sensuum illusio. Franguntur illa, que humanis sensibus in te uidentur accidentia, & tamen nec frangeris, nec corrumparis. Te dentes uidentur masticare ueluti materialem panem, & tamen nunquam masticaris. O nobile conuiuium, in quo sub panis & uini specie totus Christus Deus & homo sumitur, & ita totus in specie panis, & quilibet eius particula, & in uini specie simul. Nam totus perfectus & integer Christus, sub panis specie, & sub qualibet quatumcunq; minima continetur particula: & idem totus in uini specie, & in qualicumq; gutta permanet. O esca mirabilis & stupenda, dele etiam iucunda, tutissima & super omnia peroptanda. O esca sacratissima, quam uerè comedens Deus efficitur, liberatur à malis, impletur bonis, & immortalis indubitanter efficitur. O sacrum peregrinationis nostræ uaticum, quo de hoc nequam seculo peruenitur ad cælestis Hierusalem consortium. O comestio delicatissima, in qua omnis saporis & odoris est suauitas, omne delectamentum, omnis medicina, omnis sustentatio, & omnis requies à labore, nec non & omne quod desiderari potest. O signū dilectionis inopinabile, ut idem sit dator, quod datum, & dominator idem sit, quod ipsum donum. O ferculum excellentiss. uenerandum, colendum, adorandum, glorificandū et amplectendum, omnibus extollendum laudibus, exultandum cunctis præconijs.

Quanta Domine IESV Christe cordis contritione, & lachrymarum fonte, quanta reuerentia & tremore, quanta corporis castitate & animi puritate illud diuinum & cæleste sacrificium est celebrandū: ubi caro tua in ueritate sumitur, ubi sanguis tuus in ueritate bibitur: ubi summa imis iunguntur: ubi adest præsentia sanctorum Angelorum: ubi tu es sacerdos & sacrificium mirabiliter & ineffabiliter constitutus. Quis dignè hoc celebrare poterit, nisi tu Deus omnipotens offerentem

In pane, uel sub pã
ne rectè sumi dicitur
Christus.

Vsus Eucharistiæ.

Sunt uerba D. Ambrosij
precat. 1.
præparat. ad Miss.

MALORVM COMMVNIO.

dignum. Scio & uerè scio, & ipsum pietati tuæ confiteor, quia non sum dignus accedere ad Mysterium tantū. propter nimia peccata mea, & infinitas negligentias meas. Sed scio ueraciter, et credo ex toto corde, & ore confiteor, quia potes me facere dignū, qui solus potes mundum facere de immundo conceptum semine, de peccatoribus facere iustos & sanctos. Per hanc omnipotentiam tuam te rogo, ut concedas mihi peccatori ad hoc cœleste sacrificium accedere cum timore & tremore, cum cordis puritate & lachrymarum fonte, cū læticia spiritali & cœlesti gaudio. Sentiat mens mea dulcedinem beatissimæ præsentia tuæ, & excubias sanctorum Angelorum tuorum in circuitu meo. Des mihi Domine, uirtutes tuas sanctas, quibus repletus bona conscientia ad Altare tuum accedam, ita ut hæc cœlestia Sacramenta efficiantur mihi salus & uita.

Sacramentorum effectus.

Sunt uerba D. Augusti. lib. Manuæ. cap. 11.

Communione effectus.

Verba Hieronymi in agone mortis.

Verba Ambrosij precat. 1. præpara. ad Mis.

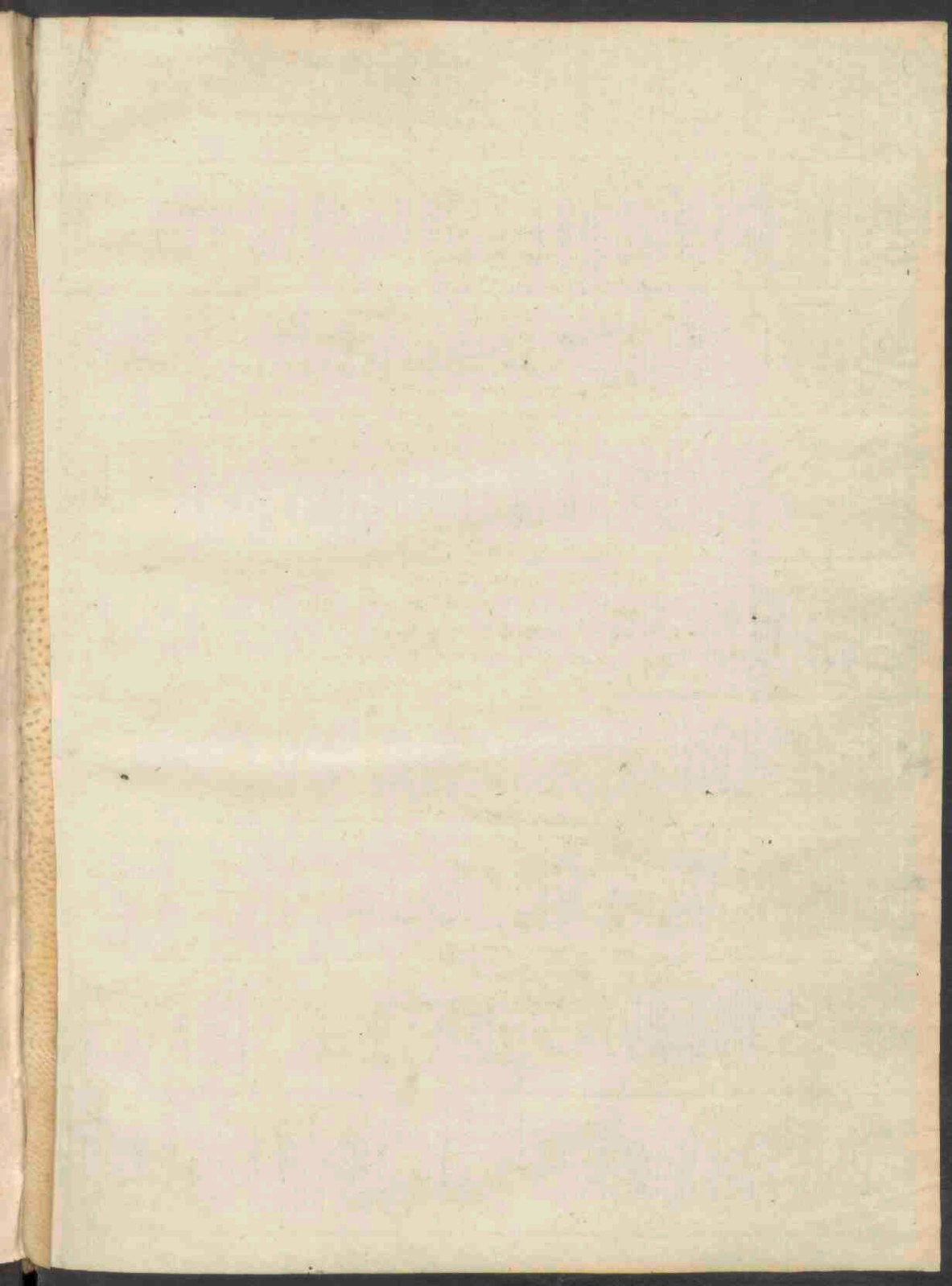
Communione effectus.

Dulcis Christe, bone Iesu, lumen æternum et indeficiens, panis uitæ, qui nos reficis, & in te non deficis, quotidie comederis, & semper integer manes, resplicende mihi, accende me, illumina & sanctifica uas tuū, de malicia euacua, imple de gratia, & plenum conserua, ut ad salutem animæ, manducem cibum carnis tuæ, quatenus manducandote, uiuam de te, uiuam per te, perueniam ad te & repauserim in te.

Eia ergo fidelis anima, gaude, epulare, ne moreris, his pasce delictijs, ne pigriteris hoc frui conuiuio, in quo non carnes hircorum aut taurorum, ut olim in Lege, sed saluatoris tui corpus sumendum proponitur.

O sancte panis, panis uiuæ, panis pulcher, panis munde, qui descendi disti de cœlo, & das uitam mundo, ueni in cor meum, & munda me ab omni inquinamento carnis & spiritus. Intra in animam meam, sana & sanctifica me intus & exterius. Esto tutamen & perpetua salus corporis & animæ meæ. Repelle à me insidiantes mihi. Hostes recedant procul à præsentia tua, ut foris & intus per te munitus recto tramite perueniam ad tuum Regnum, ubi non Mysterijs sicut in hoc tempore agitur, sed facie ad faciem te uidebimus, qui cum Deo Patre & Spiritu sancto uiuis & regnas per omnia secula seculorum, Amen.

Finis Gnomologiæ S. Patrum, collatæ in Dei laudem, propter salutem, & schismaticorum confusionem.

Lig. m. i. g. p.

